

Opravné systémy a opravné prostředky

BJ501Zk

JUDr. Michal Janoušek, Ph.D.

Osnova přednášky

- Opravná řízení
  - Opravné systémy
  - Opravné prostředky
    - Řádné opravné prostředky
    - Mimořádné opravné prostředky
  - Odvolání
  - Dovolání
  - Žaloba na obnovu řízení
  - Žaloba pro zmatečnost
-

Opravné řízení

- ❑ Soudní rozhodnutí představuje citelný zásah do práv a povinností účastníků řízení – soudní rozhodnutí je zpravidla řešení ultima ratio
- ❑ Požadavek věcné i formální správnosti soudního rozhodnutí
- ❑ Soudcovská činnost je aktivita vykonávána lidmi, kteří nejsou neomylní
- ❑ Musí být nastolen kompromis mezi právní jistotou a požadavkem plynoucím z práva na spravedlivý proces – správnost rozhodnutí
  - ❑ Přezkum soudních rozhodnutí musí mít své limity – nelze soudní rozhodnutí přezkoumávat do nekonečna – odvrácená stránka spravedlivého procesu (požadavek rychlosti, efektivity při co nejnižších nákladech řízení)
  - ❑ Zákonodárce širší oprávnění přezkumu přiznává meritorním rozhodnutím (viz výčet procesních rozhodnutí v § 202 odst. 1 OSŘ)
- ❑ Důvody nesprávnosti soudního rozhodnutí
  - ❑ **procesní nedostatky** (vady spočívající v nesprávném řízení) - např. neodstraněný nedostatek v procesní podmínce (vady řízení), neprovedení důkazu navrženého stranami (tzv. jiná vada řízení) – význam např. u dovolání (§ 242 odst. 3)
  - ❑ **skutkové nedostatky** – např. nesprávná skutková zjištění dovozená z provedeného dokazování
  - ❑ **nesprávné právní posouzení (právní kvalifikace)** zjištěného skutkového stavu – např. nesprávná aplikace právního předpisu, jeho ustanovení, popř. jeho nesprávná interpretace

Opravné řízení II.

- ❑ Vedle skutkových/právních/procesních nedostatků napadených rozhodnutí je třeba odlišovat vady rozhodnutí vzniklé následkem omylu soudu při vyhotovení rozsudku (pochybení soudce, kanceláře atd.)
- ❑ Okamžikem vyhlášení rozhodnutí je soud jím vázán (§ 156 odst. 3 OSŘ – rozsudek, § 170 odst. 1 OSŘ – usnesení)
  - ❑ Tyto vady mohou být trojího druhu
    - ❑ vady výroku rozhodnutí (závažnější nedostatek) – požadavek formální přesnosti výroku soudního rozhodnutí např. z důvodu vykonatelnosti – postup podle § 164 věta druhá OSŘ – vždy soud vydá opravné usnesení
    - ❑ Vady odůvodnění (hlavičky rozhodnutí) – postup podle § 164 věta první OSŘ – předseda senátu opraví kdykoli chyby v psaní a počtech i bez návrhu; nejde-li vadu opravit na stejnopisu rozsudku, vydá opravné usnesení
    - ❑ Vady poučení o opravných prostředcích – postup podle § 204 odst. 2 OSŘ (odvolání – při nesprávném poučení platí delší lhůta pro podání odvolání, nebyl-li účastník poučen, je lhůta tříměsíční; obdobně § 240 odst. 3 OSŘ – dovolání)
- ❑ Chyby v počtech či psaní – např. zkomolení jména účastníků, nesprávné uvedení částky, o níž byl veden spor – jsou **méně významné**, proto jsou napraveny procedurálně méně náročným způsobem
  - ❑ Opravu rozhodnutí lze provést před nabytím právní moci i po nabytí právní moci
  - ❑ Opravu lze učinit z úředního postupu i bez návrhu nebo na návrh
  - ❑ Pokud soud vydá opravné usnesení, takové usnesení se doručuje účastníkům (§ 164 OSŘ)
  - ❑ Pokud se oprava týká výroku rozhodnutí, soud může odložit vykonatelnost rozhodnutí zatíženého nesprávností
- ❑ Obdobné řešení bod 284 věcného záměru ČRS

Opravné řízení III.

- ❑ Vady skutkových zjištění, právní vady a vady v procesním postupu soudu majících povahu zásadních vad, lze napravit pouze cestou opravného řízení
- ❑ **Opravné řízení** – činnost soudu vyššího stupně zaměřená na přezkoumání rozhodnutí soudu nižšího stupně (soudy opravné)
- ❑ **Opravné řízení** může být zahájeno pouze na návrh účastníků řízení, resp. osob podle zákona legitimovaných k podání takového návrhu – je důsledně **ovládáno dispoziční zásadou**
- ❑ Soud nikdy nevede opravné řízení ex officio
- ❑ Plně v souladu s dispoziční zásadou jsou i opravné prostředky dozorcí, jež však OSŘ neupravuje – stížnost pro porušení zákona upravoval OSŘ do roku 2001, dovolání mělo nahradit tento prostředek dozorcího práva, jehož podání/nepodání záviselo na libovůli generálního prokurátora

Opravné systémy

- ❑ Jednotlivá opravná řízení a tím i opravné prostředky jsou založeny na principech určujících základní schéma a charakteristické znaky pro jejich vyřizování soudem. Tyto principy označujeme jako **opravné systémy**.
- ❑ Opravné systémy jsou základní hodnotová východiska, na nichž je založeno opravné řízení a především opravné prostředky.
- ❑ Rozdíl mezi nimi spočívá především v tom, zda soud rozhodující o opravném prostředku
  - ❑ Je vázán skutkovými zjištěními, ke kterém dospěl soud, který napadené rozhodnutí vydal
  - ❑ Není vázán skutkovým stavem, který předcházel podaném opravnému prostředku
  - ❑ Je oprávněn přihlížet k nesprávnosti právního posouzení hmotněprávního i procesního
- ❑ Rozdíl mezi nimi spočívá především v tom, zda soud rozhodující o opravném prostředku může přihlížet ke skutkovým, hmotněprávním, příp. procesním vadám a v jakém rozsahu
- ❑ Teorie procesního práva formuluje **tři základní opravné systémy**
  - ❑ **system apelační**
  - ❑ **system kasační**
  - ❑ **system revizní**

Apelační opravný systém

- ❑ Umožňuje účastníkům řízení uplatňovat vady napadeného rozhodnutí spočívající jednak v nesprávném právním posouzení, jednak ve vadách skutkových zjištění, jednak ve vadách procesního postupu soudu
  - ❑ Vady skutkové i právní
- ❑ Odvolací soud v apelačním systému věc znovu projedná a rozhodne na základě skutkového stavu jím zjištěného tak, že rozhodnutí soudu prvního stupně buď potvrdí nebo změní, popř. zruší a vrátí soudu prvního stupně k dalšímu řízení
- ❑ Apelační opravný systém má dvě podoby
  - ❑ **Princip úplné apelace** – v opravném prostředku lze uplatňovat nové skutečnosti a důkazy – odvolací soud je může vzít v úvahu; soud může provádět dokazování a dospět k novým/jiným skutkovým závěrům
  - ❑ **Princip neúplné apelace** – v opravném prostředku nelze uplatňovat nové skutečnosti a důkazy – odvolací soud k nim nesmí přihlížet
- ❑ V právních úpravách se obecně nevychází z čisté podoby úplné nebo neúplné apelace – typicky úplná apelace nepřipouští neomezené uplatňování nových skutečností/důkazů, neúplná apelace typicky stanovuje případy, za nichž je možné nové skutečnosti/důkazy uplatnit
- ❑ Opravný prostředek má zásadně devolutivní účinky, velmi často i účinky suspenzivní
- ❑ Autoremedura – v civilním řízení se uplatňuje výjimečně a nikdy ne ve věci samé (§210a)
  - ❑ Usnesení o povinnosti zaplatit soudní poplatek
  - ❑ Usnesení, jímž bylo uloženo pořádkové opatření
  - ❑ Usnesení o odmítnutí odvolání
  - ❑ Usnesení vydané podle části šesté (usnesení vydané při výkonu rozhodnutí)

Kasační opravný systém

- ❑ Umožňuje účastníkům řízení dožadovat se přezkoumání napadeného rozhodnutí jen po stránce právní nikoliv skutkové
- ❑ Jak hmotněprávní, tak procesní vady napadeného rozhodnutí
- ❑ Vady skutkových zjištění v kasačním opravném systému nemají místo, i kdyby skutková zjištění byla nesprávná
- ❑ Opravný soud nemůže napadené rozhodnutí změnit. Napadené rozhodnutí pouze zruší nebo potvrdí
- ❑ Modifikované podoby kasačního opravného systému umožňují i změnu napadeného rozhodnutí (viz např. právní úprava dovolacího řízení)
- ❑ Shledá-li opravný soud rozhodnutí soudu nižšího stupně nesprávným, zruší je a věc vrátí tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí
- ❑ Soud, jemuž byla věc vrácena, je vázán právním názorem soudu vyšší instance, který tento vysloví ve svém zrušujícím rozhodnutí – vázanost se uplatňuje i ve vztahu k apelačnímu systému

Revizní opravný systém

- ❑ S kasačním opravným systémem má společné, že jím lze napadat toliko vady právního posouzení
- ❑ Revizní systém neslouží k přezkoumání správnosti skutkových zjištění
- ❑ S apelačním opravným systémem má společné, že napadené rozhodnutí může odvolací soud zrušit, potvrdit i změnit
- ❑ Skutkovými výhradami se revizní soud zabývá toliko v rozsahu zjištění, zda soud nižšího stupně správně aplikoval právní předpisy
- ❑ Podstatný rozdíl oproti kasačnímu systému spočívá u revizního systému v tom, že revizní soud není vázán rozsahem opravného prostředku
- ❑ Pokud oprávněný účastník podá opravný prostředek pouze do některého z více výroků, o nichž rozhodl soud prvního stupně, v kasačním opravném systému opravný soud nesmí přezkoumat jiné než napadené výroky
- ❑ V revizním opravném systému může opravný soud přezkoumávat i výroky opravným prostředkem nenapadené a tím i vyhledávat nenamítané vady rozhodnutí

Opravné prostředky

- ❑ Opravný prostředek je právní nástroj umožňující přezkoumat soudní rozhodnutí za podmínek stanovených zákonem
- ❑ Opravné prostředky dělíme do dvou skupin
  - ❑ Řádné opravné prostředky
  - ❑ Mimořádné opravné prostředky
- ❑ Rozdíl mezi řádnými a mimořádnými opravnými prostředky spočívá v tom, zda opravný prostředek směřuje proti pravomocnému či dosud nepravomocnému soudnímu rozhodnutí
- ❑ Jediným řádným opravným prostředkem je v účinném OSŘ odvolání (§§ 201-227 OSŘ)
- ❑ Mimořádnými opravnými prostředky jsou de lege lata
  - ❑ Dovolání (§§ 236-243g OSŘ)
  - ❑ Žaloba na obnovu řízení (§§ 228-235i OSŘ)
  - ❑ Žaloba pro zmatečnost (§§ 228-235i OSŘ)
- ❑ V českém civilním procesu se historicky uplatnily i jiné řádné opravné prostředky (např. rekurs)
- ❑ Zákon č. 292/2013 o zvláštních řízeních soudních (účinnost od 1. 1. 2014) – obsahuje rovněž úpravu odvolání (§ 28 ZŘS – obecná část a dále ustanovení ve zvláštní části – např. §§ 73, 380, 394, 395,396, 397,409, 463,464,465 atd.)

Opravné prostředky II.

- ❑ Věcný záměr ČŘS je vybudován na odlišných tezích, jelikož rozlišuje mezi opravnými prostředky a jinými prostředky nápravy – důvodem: opravné prostředky jsou pouze nástroje, jimiž je požadována změna nebo zrušení napadeného rozhodnutí, s nimiž je spojen devolutivní a povětšinou i suspenzivní účinek; opravnými prostředky jsou zde
  - ❑ Odvolání
  - ❑ Stížnost
  - ❑ Dovolání
- ❑ Odvolání – řádný opravný prostředek proti prvostupňovým rozsudkům
- ❑ Stížnost – řádný opravný prostředek proti usnesení vydaným soudem prvního stupně
- ❑ Dovolání – řádný opravný prostředek proti některým rozhodnutím odvolacího soudu
- ❑ Mimo soustavu opravných prostředků stojí tzv. jiné prostředky nápravy – žaloba pro zmatečnost a obnova řízení

Odvolání

- Charakteristika
- Přípustnost
- Náležitosti
- Zákaz novot
- Odvolací řízení
- Rozhodnutí odvolacího soudu

I. Charakteristika odvolání

- Odvolání je podle stávající právní úpravy jediný řádný opravný prostředek
- V civilním soudním řízení (včetně zvláštních druhů soudních řízení) jím lze napadnout rozsudky a usnesení soudu 1. stupně - tj. rozhodnutí okresního soudu, resp. krajského soudu
- S odvoláním je zásadně spojen suspenzivní a devolutivní účinek
- Slouží k přezkumu napadeného rozhodnutí jak po stránce skutkové, tak po stránce právní (náprava hmotněprávních i procesních vad rozhodnutí)
- Je založeno na apelačním systému
- Řízení sporné – platí zásadně systém neúplné apelace
- Řízení nesporné – platí zásadně systém úplné apelace (srov. § 28 odst. 1 ZŘS)
- Odvolací soud může napadené rozhodnutí zrušit, potvrdit, změnit

II. Přípustnost odvolání

- ❑ Předpoklady přípustnosti odvolání mají povahu zvláštních procesních podmínek
- ❑ Soud prvního stupně (v rozsahu, v jakém mu náleží oprávnění v odvolacím řízení), resp. soud odvolací, k jejich naplnění hledí ex officio
- ❑ Předpoklady
  - ❑ Objektivní přípustnost odvolání
  - ❑ Včasnost odvolání
  - ❑ Legitimace odvolatele
  - ❑ Újma odvolatele
  - ❑ Odvolání nebrání vzdání se odvolacího práva nebo zpětvzetí odvolání

Předpoklady přípustnosti – objektivní přípustnost odvolání

- ❑ 1. Odvolání směřuje proti kterémukoli rozhodnutí vydanému soudem prvního stupně, pokud jeho podání zákon nevylučuje
  - ❑ Rozsudky a usnesení okresních soudů a krajských soudů vydaná v prvním stupni řízení
  - ❑ Výroky o nákladech řízení v platebních rozkazech
  - ❑ Rozhodnutí soudního exekutora
- ❑ 2. Nepřípustné proti
  - ❑ Rozhodnutím odvolacího a dovolacího soudu
  - ❑ Krajského nebo vrchního soudu jako soudu nadřízeného (např. rozhodnutí o delegaci podle § 12 odst. 3 OSŘ, spory o věcnou příslušnost podle § 104a OSŘ)
  - ❑ Usnesení podle § 202 odst. 1 OSŘ
  - ❑ Usnesení v některých věcech podle ZŘS - § 395 – vyhovění společnému návrhu na rozvod, § 476 – schválení dohody rodičů v péči soudu o nezletilé, ER, OSŘ – např. § 17 – usnesení o vyloučení zaměstnance soudu, zapisovatele, znalce, tlumočníka
- ❑ 3. Bagatelním věcem (§ 202 odst. 2 OSŘ) – odvolání není přípustné proti **rozsudku**, jehož předmětem bylo v době vydání rozsudku peněžité plnění nepřevyšující 10 000 Kč (nepřihlíží se k příslušenství pohledávky – tj. úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním, nikoli smluvní pokuta)
- ❑ 4. Odůvodnění rozhodnutí (§ 202 odst. 3 OSŘ) – vady lze vytýkat postupem podle § 165 OSŘ

Včasnost podání odvolání

- ❑ Objektivní podmínka přípustnosti odvolání
- ❑ Odvolání se podává do 15 dnů od doručení písemného vyhotovení rozsudku; to neplatí v případě chybějícího nebo nesprávného poučení účastníka o lhůtě k podání odvolání
- ❑ Jde o lhůtu procesní
- ❑ Zmeškání lhůty lze prominout
  - ❑ Musí jít o omluvitelný důvod
  - ❑ Žádost o prominutí zmeškání lhůty musí být podána do 15 dnů po odpadnutí překážky společně s odvoláním
  - ❑ O prominutí zmeškání lhůty rozhoduje soud prvního stupně (§ 204 odst. 3 OSŘ) – úkony soudu prvního stupně v odvolacím řízení

Legitimace, újma odvolatele, zpětvzetí a vzdání se práva podat odvolání

- ❑ Subjektivní podmínka přípustnosti odvolání
- ❑ Právo podat odvolání má
  - ❑ Účastníci řízení (žalobce, žalovaný – 1. def.; navrhovatel a ti, které zákon za účastníky označuje – 2. def.; navrhovatel a ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno – 3. def.)
  - ❑ Kterýkoli z účastníků procesního společenství
  - ❑ Vedlejší intervenient
  - ❑ Státní zastupitelství (§ 203 odst. 2 OSŘ)
  - ❑ Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (§ 203 odst. 3 OSŘ)
  - ❑ Ten, jehož se rozhodnutí dotýká, nejde-li o rozhodnutí ve věci samé
- ❑ Právo podat odvolání není formulováno pouze statusově – dodatečné podmínky
  - ❑ Ten, jemuž nebylo v plném rozsahu vyhověno nebo mu byla způsobena újma – zvláštní druh právního zájmu; zamítnutí návrhu, částečné vyhovění a částečné zamítnutí apod.
  - ❑ Ten, kdo se nevzdal práva podat odvolání – po vyhlášení rozhodnutí se lze vzdát práva podat odvolání; důsledky: ztráta práva podat odvolání, rozhodnutí dříve nabude právní moci, pokud se práva podat odvolání vzdá každý z účastníků, zjednodušené odůvodnění (§ 157 odst. 4 OSŘ - soud uvede pouze předmět řízení, závěr o skutkovém stavu a stručné právní posouzení věci).
  - ❑ Ten, kdo odvolání nevzal zpět – odvolání lze vzít zpět, dokud o něm nebylo rozhodnuto (§ 207 odst. 2 OSŘ); důsledky: vyčerpání práva podat znovu odvolání, zastavení řízení – projev dispoziční zásady

III. Náležitosti odvolání

- ❑ Důvodností odvolání se lze zabývat pouze tehdy, má-li odvolání předepsané náležitosti
- ❑ Formální náležitosti
  - ❑ Písemné podání
  - ❑ Označení soudu, jemuž je odvolání určeno, procesních stran a napadeného rozhodnutí
- ❑ Obsahové náležitosti
  - ❑ rozsah odvolání
  - ❑ odvolací důvody
  - ❑ odvolací návrh

Rozsah odvolání

- ❑ Označení, které výroky jsou odvoláním napadeny
- ❑ Jde-li o výrok o dělitelném plnění, zda je odvoláním napaden v plném rozsahu, nebo jenom zčásti
- ❑ Rozsah může vyplývat i z odvolacího návrhu a odvolacích důvodů
- ❑ Tím by zásadně měl být určen
  - ❑ Rozsah suspenzivních účinků
  - ❑ Rozsah přezkumné činnosti soudu – projev dispoziční zásady; pravidlo je modifikováno v § 212 – soud není vázán rozsahem odvolání, 1. pokud na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok nenapadený, 2. pokud jde o společná práva, přičemž odvolání podal pouze jeden z účastníků, 3. pokud z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky

Odvolací důvody

- ❑ Odvolací důvody proti **meritornímu rozhodnutí** vymezuje § 205/2
  - a) nebyly splněny podmínky řízení, rozhodoval věcně nepříslušný soud prvního stupně, rozhodnutí soudu prvního stupně vydal vyloučený soudce (přísedící) nebo soud prvního stupně byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát,
  - b) soud prvního stupně nepřihlédl k odvolatelem tvrzeným skutečnostem nebo k jím označeným důkazům, ačkoliv k tomu nebyly splněny předpoklady podle § 118b nebo § 175 odst. 4 části první věty za středníkem,
  - c) řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci,
  - d) soud prvního stupně neúplně zjistil skutkový stav věci, neboť neprovedl navržené důkazy potřebné k prokázání rozhodných skutečností,
  - e) soud prvního stupně dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním,
  - f) dosud zjištěný skutkový stav neobstojí, neboť tu jsou další skutečnosti nebo jiné důkazy, které nebyly dosud uplatněny (§ 205a),
  - g) rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci.
- Důvody b), d), e), f) – vady skutkových zjištění, a), c) – vady procesní, g) – nesprávné právní posouzení
- ❑ Jakoukoli vadu lze podřadit pod některý ze zákonných odvolacích důvodů
- ❑ Odvolací důvody proti rozhodnutí **procesní povahy** mohou spočívat v čemkoli, co se týká otázky, která byla řešena ve výroku
- ❑ Odvolací důvody lze měnit i po uplynutí lhůty pro podání odvolání (§ 205/3 OSŘ)
- ❑ Porušení **dispoziční** zásady – odvolací soud není odvolacími důvody vázán (§ 212a/1)

Odvolací návrh

- ❑ Odvolatel musí navrhnout
  - ❑ buď **zrušení** prvostupňového rozhodnutí či jeho části (z formálních důvodů), nebo
  - ❑ **změnu** prvostupňového rozhodnutí (z materiálních důvodů); pak musí zcela určitě uvést, jak by měl být rozsudek změněn
- ❑ Odvolací návrh lze **měnit kdykoli** za odvolacího řízení (§ 205/3 OSŘ)
- ❑ **Soud není odvolacím návrhem vázán** (§ 221a OSŘ)
  - ❑ absurdní porušení dispoziční zásady
  - ❑ odvolací návrh přitom není ničím jiným, než obdobou žalobního petitu
  - ❑ rizika plynoucí z dispoziční zásady lze eliminovat eventuálními petitu
- ❑ Důsledkem § 221a OSŘ je, že odvolací soud ani odvolací návrh **nepotřebuje** – jeho absence není důvodem odmítnutí odvolání

Novoty v odvolacím řízení

- ❑ V odvolacím řízení se uplatňuje zákaz novot – projev neúplné apelace odvolacího řízení ve sporném řízení
- ❑ Přípustnost novot v odvolacím řízení je upravena v § 205a OSŘ
- ❑ Rozlišujeme nova reperta (nově objevené skutečnosti) a nova producta (nově vzniklé) skutečnosti – nova reperta je důvod obnovy řízení
  - ❑ Nova reperta: skutečnosti existující již před vyhlášením rozsudku soudem prvního stupně, jež strana bez svého zavinění nepoužila v řízení před prvostupňovým soudem
  - ❑ Nova producta: skutečnosti, které nastaly až po vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně
- ❑ Napětí mezi požadavkem správnosti rozhodnutí po skutkové a právní stránce (vyšší náklady řízení, posuzování zavinění u nova reperta) a přísným zákazem novot (účelem odvolacího řízení je kontrola správnosti napadeného rozhodnutí)
- ❑ OSŘ je založen na zásadě, že ve sporném řízení (nikoli v řízení nesporném) nelze uplatňovat skutkové a důkazní novoty, nejde-li o případy § 205a OSŘ
- ❑ O nepřipustné novoty nejde
  - ❑ Pokud některá ze stran skutečnosti uvedla v řízení před soudem prvního stupně
  - ❑ Pokud některá strana pouze upřesňuje a rozvíjí skutkové přednesy
  - ❑ Pokud se nova týkájí se procesních podmínek
  - ❑ Pokud jimi má být prokázána podstatná vada řízení
  - ❑ Pokud je jimi zpochybňována věrohodnost provedených důkazů
  - ❑ Pokud skutečnosti nastaly (vznikly) po vyhlášení (vydání) rozhodnutí

Účinky odvolání

- ❑ S odvoláním je spojen účinek suspenzivní a účinek devolutivní
- ❑ Devolutivní účinek
  - ❑ Řízení přechází k posouzení instančně nadřízenému soudu
  - ❑ Soud prvního stupně, proti jehož rozhodnutí opravný prostředek směřuje, již do tohoto řízení nezasahuje vyjma úkonů, které mu zákon v odvolacím řízení svěřuje (činí přípravné úkony, autoremedura)
- ❑ Suspenzivní účinek
  - ❑ Včasné, přípustné a oprávněnou osobou podané odvolání odkládá právní moc napadeného rozhodnutí
  - ❑ Suspenzivní účinek odvolání se dotýká pouze těch výroků, které byly odvolatelem napadeny – projev dispoziční zásady
  - ❑ Pokud výrok nebyl napaden, suspenzivní účinek se ve vztahu k němu neuplatní
- ❑ V těch případech, ve kterých je na právní moc rozhodnutí vázána i jeho vykonatelnost, nenabývá napadené rozhodnutí v rozsahu jeho napadení účinků vykonatelnosti (výjimka pro předběžně vykonatelná rozhodnutí)

Odvolací řízení I.

- ❑ Odvolání se podává u soudu prvního stupně – soudu, který ve věci v prvním stupni rozhodl
- ❑ Prvostupňový soud činí přípravné úkony v odvolacím řízení – zkoumá
  - ❑ Včasnost podaného odvolání
  - ❑ Přípustnost podaného odvolání
  - ❑ Vyzývá k odstranění vad podání
  - ❑ Zabývá se poplatkovými záležitostmi
- ❑ Soud prvního stupně odmítá opožděně podané odvolání, proti němuž je přípustné odvolání
  - ❑ Opožděné není podání, které je podáno přímo u funkčně příslušného odvolacího soudu
- ❑ Pokud odvolání není podáno oprávněnou osobou nebo není přípustné, soud prvního stupně vady neodstraňuje a věc předloží k rozhodnutí odvolacímu soudu – ten odmítne odvolání postupem podle § 218 písm. b) či c) OSŘ
- ❑ Pokud je však odvolání přípustné, podané oprávněnou osobou a současně i včasné, přesto však trpí vadou, soud prvního stupně postupuje podle § 43 OSŘ a odstraňuje případný nedostatek návrhu
  - ❑ Neodstranění vad podatelem má za následek odmítnutí odvolání odvolacím soudem
  - ❑ Uplynutí odvolací lhůty všem účastníkům = předložení odvolání i se spisem odvolacímu soudu

Odvolací řízení II.

- ❑ O odvolání rozhoduje odvolací soud zásadně při jednání
- ❑ K projednání odvolání zásadně nařídí jednání
- ❑ Rok není třeba nařizovat, pokud odvolací soud rozhoduje
  - ❑ O odmítnutí odvolání
  - ❑ Zastavení nebo přerušování odvolacího řízení
  - ❑ Jde-li o odvolání proti usnesení procesní povahy
  - ❑ O zrušení rozhodnutí pro vady uvedené v § 219a odst. 1 OSŘ
  - ❑ Odvolání se týká nákladů řízení, lhůty k plnění nebo předběžné vykonatelnosti
  - ❑ Souhlasí-li s tím účastníci odvolacího řízení
- ❑ Provádí-li odvolací soud dokazování, je nutno jednání naříditi vždy

Odvolací řízení III. – průběh odvolacího řízení

- ❑ Doručení předvolání k jednání účastníkům
  - ❑ zpravidla 10 dnů přede dnem konání jednání
  - ❑ může být i méně, lze-li to považovat za dostatečný čas k přípravě
    - ❑ souhlasí-li s tím účastník
    - ❑ jde-li o jednoduchou věc
- ❑ Průběh odvolacího jednání
  - ❑ zpráva o dosavadním průběhu řízení
  - ❑ přednes odvolání, vyjádření
  - ❑ dále se přiměřeně použijí ustanovení o jednání před soudem I. stupně
  - ❑ závěrečné návrhy, vyjádření k dokazování, ke skutkové a právní stránce věci

Odvolací řízení IV. – průběh odvolacího řízení

- ❑ Dokazování v odvolacím řízení
  - ❑ Odvolací soud není vázán skutkovým stavem, k němuž dospěl soud prvního stupně
  - ❑ Odvolací soud je oprávněn dokazování **zopakovat** nebo **doplnit**
    - ❑ Obligatorně **zopakuje** dokazování vždy, pokud má za to, že na základě provedených důkazů je třeba dospět k rozdílným skutkovým zjištěním (např. z obsahu listiny lze učinit odlišné závěry)
    - ❑ Obligatorně **zopakuje** i tehdy, pokud soud prvního stupně důkazy sice provedl, neučinil z nich však žádná skutková zjištění (např. je nepovažoval za podstatné)
- ❑ **Doplnění** dokazování
  - ❑ Omezeně – projev zásady, že dokazování se má odehrávat především před soudem prvního stupně, který pro to má nejlepší podmínky
  - ❑ Projev omezených oprávnění odvolacího soudu spočívá v tom, že nesmí být porušena pravidla § 118b OSŘ, § 205a OSŘ a § 211a OSŘ
  - ❑ Odvolací soud nemá provádět rozsáhlé dokazování – projev v důvodu, pro který odvolací soud může zrušit napadené rozhodnutí (§ 219a odst. 2 OSŘ)
  - ❑ Lze doplnit o účastníky navržené důkazy, ale neprovedené v řízení před soudem prvního stupně, i účastníky nenavržené důkazy (pouze za podmínky § 120 odst. 2 OSŘ)

Rozhodnutí odvolacího soudu

- ❑ Způsoby rozhodnutí odvolacího soudu
  - ❑ Procesní rozhodnutí
    - ❑ Odmítnutí odvolání subjektivně nebo objektivně nepřipustného
    - ❑ Odmítnutí odvolání pro opožděnost
    - ❑ Zastavení odvolacího řízení pro zpětvzetí odvolání
    - ❑ Zastavení řízení pro nedostatek podmínky řízení
  - ❑ Věcné rozhodnutí
    - ❑ Potvrzení napadeného rozhodnutí
    - ❑ Změna napadeného rozhodnutí
    - ❑ Zrušení napadeného rozhodnutí

Odmítnutí odvolání

- ❑ Odvolací soud odmítne podané odvolání, pokud bylo
  - ❑ Podáno neoprávněnou osobou
  - ❑ Není přípustné – objektivně
- ❑ O odmítnutí může rozhodnout předseda senátu nebo jím pověřený člen senátu
  - ❑ Opožděně podané odvolání
    - ❑ Včasnost zkoumá soud I. stupně
    - ❑ Není-li podané odvolání podáno včas, odmítne podané odvolání předseda senátu soudu prvního stupně (§ 208 odst. 1 OSŘ)

Potvrzení napadeného rozhodnutí

- ❑ Je-li rozhodnutí soudu I. stupně **ve výroku věcně správné**, odvolací soud je potvrdí
- ❑ Věcně správné je rozhodnutí, které
  - ❑ je založeno na správných skutkových zjištěních a správném právním posouzení a
  - ❑ Je věcně správné ve výroku rozhodnutí; potvrzeno bude i rozhodnutí založené na nesprávném právním názoru, je-li ve výroku správné a dosud učiněná skutková zjištění umožňují formulovat odlišný právní názor
  - ❑ v takové případě musí odvolací soud seznámit účastníky se svým odlišným právním názorem a dát jim příležitost se k němu vyjádřit

Zrušení napadeného rozhodnutí

- ❑ Nedostatek [§ 219a odst. 1 písm. a) OSŘ]
  - ❑ procesních podmínek
    - ❑ Lze-li nedostatek odstranit odvolacím soudem, musí se o to odvolací soud pokusit
    - ❑ Důvod ke zrušení napadeného rozhodnutí i tehdy, pokud neměl vliv na správnost napadeného rozhodnutí
  - ❑ Věcné příslušnosti
    - ❑ Nejde o případ, kdy již vrchní soud rozhodl ve sporu o věcnou příslušnost (§ 104a odst. 7 OSŘ)
  - ❑ Rozhodnutí vydal vyloučený soudce
  - ❑ Správného obsazení soudu – o nesprávném obsazení soudu nejde, rozhodl-li senát, přestože měl ve věci rozhodovat samosoudce; míří na případy, kdy ve věci rozhodl jiný soudce než ten, jenž byl určen rozvrhem práce, místo soudce rozhodla jiná osoba (např. VSÚ) apod.
- ❑ Jiná vada řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 219a odst. 1 písm. a) OSŘ)
  - ❑ Např. vady při provádění dokazování (chybějící poučení svědka, nepřítomnost účastníka, přestože pro to nebyly splněny podmínky), nesplnění poučovací povinnosti soudu podle § 118a OSŘ, rozhodnutí soudu, přestože zde existovala vada žaloby,
- ❑ Nepřezkoumatelnost rozhodnutí [§ 219a odst. 1 písm. b) OSŘ]
  - ❑ Nepřezkoumatelností je míněna nesrozumitelnost nebo nedostatečné vyjádření důvodů rozhodnutí
- ❑ Soud nepřibral za účastníka toho, který jím měl být [§ 219a odst. 1 písm. c) OSŘ]
  - ❑ Uplatní se pouze v nesporných řízeních
- ❑ Soud nepokračoval s procesním nástupcem účastníka, který ztratil způsobilost být účastníkem řízení [§ 219a odst. 1 písm. d) OSŘ]
- ❑ Ke zjištění skutkového stavu je třeba provést další důkazy, které nelze provést v odvolacím řízení [§ 219a odst. 2 OSŘ]
  - ❑ Jedná se pouze o důkazy navržené stranami, důkazy nenavržené stranami provede soud sám

Další postup odvolacího soudu po zrušení rozhodnutí

- ❑ Pokud odvolací soud zruší napadené rozhodnutí podle § 219a
  - ❑ vrátí věc soudu I. stupně k dalšímu řízení
  - ❑ postoupí věc věcně příslušnému soudu
  - ❑ rozhodne o zastavení řízení pro nedostatek procesních podmínek, popř. též o postoupení věci správnímu orgánu
- ❑ V případě nedodržení závazného právního názoru nebo závažných vad lze
  - ❑ rozhodnout, že věc má projednat jiný senát (samosoudce)
  - ❑ přikázat věc jinému soudu I. stupně

Změna napadeného rozhodnutí

- ❑ Odvolací soud nesmí potvrdit nebo zrušit rozhodnutí, je-li zde důvod pro jeho změnu
- ❑ Důvody změny napadeného rozhodnutí upravuje § 220 OSŘ
- ❑ Důvody
  - ❑ Soud prvního stupně rozhodl nesprávně, přestože správně zjistil skutkový stav
  - ❑ Odvolací soud doplnil nebo zopakoval dokazování a ten je zjištěn v rozsahu, jenž umožňuje ve věci rozhodnout

Dovolání

- ❑ Charakteristika
  - ❑ Přípustnost
-

Dovolání

- ❑ Dovolání je mimořádný opravný prostředek směřující výlučně proti pravomocným rozhodnutím odvolacího soudu
- ❑ Opravný prostředek od 1. 1. 1992 v OSŘ, nahradil stížnost pro porušení zákona, v civilním řádu soudním do 31. 12. 1950 jako řádný opravný prostředek
- ❑ Rozhoduje vždy Nejvyšší soud (funkční příslušnost)
- ❑ Slouží k nápravě právních vad a v některých případech procesních vad [nepřípustnost u zmatečností vad - § 238 odst. 1 písm. e) OSŘ]
- ❑ Je založeno na kasačním systému – NS rozhodne o zamítnutí dovolání, zrušení napadeného rozhodnutí ale i změně rozhodnutí
- ❑ Diskuse vyvolává zejména právní úprava přípustnosti – mnohokrát novelizovaná oblast
- ❑ Dovolací soud není skutkovou instancí, nelze uplatňovat nové skutečnosti a důkazy – přísný zákaz novot
- ❑ Rozdíly k odvolání
  - ❑ Dovolání nemá suspenzivní, nýbrž pouze devolutivní účinek
  - ❑ Odvolání je opravný prostředek univerzální povahy, dovolání pouze proti taxativně vypočteným rozhodnutím
  - ❑ U dovolání advokátní přímus
  - ❑ Dovolání lze odůvodnit pouze jediným dovolacím důvodem (§ 241a odst. 1 OSŘ)

Přípustnost dovolání

- Základní podmínky přípustnosti
  - Pouze proti rozhodnutím, jímž se končí odvolací řízení (potvrzující a měnící rozhodnutí odvolacího soudu)
  - Nepřípustné je dovolání pouze proti odůvodnění odvolacího rozhodnutí
  - Dodržení lhůty k podání dovolání (2 měsíce) – její nedodržení nelze prodloužit
  - Neexistence rozhodnutí, které jsou výslovně z dovolacího přezkumu vyloučeny (§ 238 OSŘ)
    - Předběžná opatření
    - Rozsudky a usnesení, jejichž předmětem je plnění nepřevyšující částku 50.000 Kč
    - Usnesení, proti nimž je přípustná žaloba pro zmatečnost
    - Nákladových výroků
    - Osvobození od soudních poplatků/uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek
    - Usnesení o ustanovení zástupce
    - Rozhodnutí, jímž odvolací soud zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a vrátil mu věc k dalšímu řízení
  - Napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva
  - Účastník, jemuž nebylo v plném rozsahu vyhověno nebo mu byla způsobena újma (subjektivní podmínka přípustnosti)
- Kladně posouzená přípustnost dovolacím soudem
  1. Odvolací soud se při řešení otázky hmotného nebo procesního práva odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu
  2. Otázka, jež je dovoláním nastolena nebyla dosud dovolacím soudem vyřešena
  3. Otázka, kterou dovolatel činí předmětem řízení je dovolacím soudem rozhodována rozdílně
  4. Dovolacím soudem vyřešená právní otázka má být dovolacím soudem posouzena jinak

Důvod 1. – ochrana individuálního práva

Důvody 2., 3. a 4. – judikaturní přesah

Žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost

- ❑ Charakteristika
- ❑ Přípustnost

Žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost

- Žaloba pro zmatečnost - nejtěžší vady řízení
- Žaloba na obnovu řízení - nedostatky v oblasti zjištění skutkového stavu
- Nejde o opravné prostředky, ale tzv. o jiné prostředky nápravy
- Chybí suspenzivní účinek
- Postrádají také zásadně devolutivní účinek (rozhoduje zásadně soud, který ve věci rozhodl v prvním stupni – srov. ale důvody § 229 odst. 3 a 4 OSŘ)
- Jejich cílem je
  - Odstranění napadeného rozhodnutí pro nejtěžší vady řízení nebo pro nesprávnosti či neúplnost skutkového základu rozhodnutí
  - Získání nového rozhodnutí ve věci

Žaloba na obnovu řízení – důvody obnovy

- ❑ Žalobou na obnovu řízení lze napadnout pravomocný rozsudek nebo usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé (nikoli rozhodnutí procesní povahy), a to tehdy, pokud
  - ❑ Existují nové skutečnosti nebo důkazy, které účastník bez své viny nemohl uvést v původním řízení
- ❑ 1) Skutečnosti (svědek vypovídal úmyslně lživě)
  - ❑ existující před vyhlášením napadeného rozsudku soudu I. nebo II. stupně
  - ❑ žalobce je nemohl v původním řízení bez své viny použít, tj. nevěděl o nich
  - ❑ mohou pro žalobce přivodit příznivější rozhodnutí ve věci
- ❑ 2) Důkazní prostředky (účastník našel ztracenou listinu)
  - ❑ k prokázání skutečností ad 1)
  - ❑ k prokázání skutečností existujících před vyhlášením rozsudku a v tomto řízení tvrzených; znám ale nebyl důkazní prostředek
  - ❑ tyto důkazní prostředky nebyly použity v původním řízení bez viny žalobce a mohou pro něj přivodit příznivější rozhodnutí

Žaloba pro zmatečnost – důvody zmatečnosti

Nedostatek procesních podmínek

- Nedostatek pravomoci
  - včetně včasné uplatněné námitky, že byla uzavřena rozhodčí smlouva
- Nedostatek procesní subjektivity
- Procesně nezpůsobilá strana nebyla řádně zastoupena
- Absence návrhu na zahájení řízení
- Překážka litispendence a věci pravomocně rozhodnuté

Důvody týkající se soudu

- Rozhodování vyloučeného soudce nebo přísedícího
- Nesprávné obsazení soudu
- V neprospěch žalobce bylo rozhodnuto v důsledku trestného činu soudce nebo přísedícího

Ostatní důvody

- Straně byl ustanoven opatrovník pro jeho údajně neznámý pobyt, ale nebyly k tomu splněny předpoklady
- Rozsudek není materiálně (tj. z hlediska obsahu) vykonatelný
- Odnětí možnosti jednat před soudem
  - např. soud nesprávně rozhodl bez nařízení jednání nebo v nepřítomnosti strany; nesprávné předvolání k jednání; projednání věci v nepřítomnosti zástupce, který důvodně požádal o odročení
- Nesprávný závěr (právně či skutkově) ohledně rozhodnutí dle § 229/4

Lhůta pro podání žalob

- ❑ Žaloba na obnovu
  - ❑ relativní lhůta: 3 měsíce od doby, kdy se žalobce dozvěděl o důvodu obnovy, nebo od doby, kdy jej mohl uplatnit (tato lhůta neskončí dříve než 3 měsíce od právní moci)
  - ❑ absolutní lhůta: 3 roky od právní moci; výjimka – zrušení trestního rozsudku nebo rozhodnutí o správním deliktu
- ❑ Žaloba pro zmatečnost
  - ❑ 3 měsíce od doručení napadeného rozhodnutí
  - ❑ speciální pravidla v § 234/2-6
- ❑ Zmeškání lhůty nelze prominout

Souběh opravných prostředků

- Totéž rozhodnutí odvolacího soudu lze napadnout dovoláním, žalobou pro zmatečnost a žalobou na obnovu
- Přednost má dovolací řízení
  - řízení o žalobě bude přerušeno
  - zruší-li napadené rozhodnutí NS, řízení o žalobě se zastaví; v ostatních případech pokračuje v řízení
- Do běhu lhůty žaloby pro zmatečnost se nepočítá doba od právní moci napadeného rozhodnutí do právní moci rozhodnutí dovolacího soudu

Děkuji za pozornost